

Výhled *do krajiny*

Obrazy zkázy. To jsou na první pohled plátna Berthy Safarik. Ty obrazy však září barvami. Optimistickými barvami. Tak vidí budoucnost i švýcarská malířka, která se cítí dnes být doma na Kutnohorsku. Svá díla vystavuje do konce dubna v galerii WALD Press.

„Dostali jsme zpátky kravín. Asi sto metrů dlouhý. Krávy už v něm léta nebydlely. Zato se v něm vršily tuny harampádí. Kolem se rozkládaly další napůl rozbořené neupotřebitelné hospodářské budovy. Vítězství socialistického znárodněného hospodářství. A místní obyvatelstvo, které po léta odkládalo zbytky svých domácností do opuštěných budov, začínalo teď hartusit na ten ostudný nepořádek.

Tak jsme uklízeli: staré železo, vraky aut, pluhů a obraceček, torza postelí, sklo a ztělou slámu, igelitové pytle, odpadky a zase odpadky, eternit ze střech a zbytky hnojiv a jedů. Pak jsme kravín a stodoly zbourali. Neúnavní chlapi odvážně strhávali vysoké nahnilé vachrlaté krovy a ty se sypaly na hromady jeden přes druhý jako předimenzované tyčinky mikáda. Bagr trhal ze zdí desetimetrové traverzy a pak se k zemi řítily zdi. Pach prachu, který se v tu chvíli zvedl, a kouře z ohňů, na nichž se pánilo shnilé dřevo, ulpívaly na všem a zůstávaly v ústech. Konečně odjely poslední nákladáky. Na vyklizené ploše roste zelená tráva a otevírá se nový výhled do krajiny.“

Nevím, jak jinak začít o paní Safarik, než jejím textem, kterým uvádí svou výstavu v galerii nakladatelství WALD Press. Když se v roce 1989 její muž Bernard rozhodl, že se vrátí z exilu domů do Čech, nezaváhala ani minutu a jela s ním. Netušila

Bylo to drásavé, když jsme museli bořit, ale pak jsem našla

Bertha Safarik nejprve s fotoaparátem v ruce zachycuje zbytky minulosti, poplivané a zničené natolik, že je třeba je odstranit

Hlavním tématem jejích obrazů je tedy bourání... (Hodkov)

tehdy, že teprve v Čechách potká své pravé téma. A začne tady konečně svá díla vystavovat. Její obrazy vlastní spousta přátel a známých po celém světě, ale první skutečnou vernisáž si dopřála až před několika lety v Praze. Teď vystavuje podruhé...

„Do té doby jsem si myslela, že moje práce nejsou zralé k veřejné prezentaci. Malovala jsem, ale asi mi scházelo opravdové téma. To jsem našla až tady. Hodkov! Byl to ohromující zážitek. Můj muž Bernard se vracel do míst, která jeho rodina milovala a celá desetiletí zvelebovala, než ji vyhnali v roce 1950 komunisté. Teď jsme jeli jakoby nazpět, do vzpomínek jeho rodičů, prarodičů... Krajina byla líbezná, svítilo slunce, lesy voněly, pak jsme ale zastavili před jakýmsi domem. Starobylý, ale šíleně zubožený. Když jsme vešli dovnitř, užasli jsme. V tom panském domě, kde kdysi pobýval správce panství a občas i jeho majitelé, rodiče mého muže, bydlela teď jedna stará žena a – hejno koz! Ty kozy běhaly po schodech, nahoru a dolů, kálely, kde se dalo, ožíraly, co se dalo. To byl impulz, který mě přikoval k plátnu.“

Co plátno, to trosky. Bertha Safarik zachycuje zbytky minulosti, poplivané a zničené natolik, že je třeba je odstranit. Bagry se tedy zakusují do kdysi výstavných stájí

smysl. *Nemaluju konec, ale začátek.*

... a polomy, jež postihly kutnohorský kraj při vichřicích (Kyrill, Emma...)

a stavení, z nichž komunističtí družstevníci nadělali ruiny, bortí se krovy, střechy, ze země trčí rezavé dráty, povalují se traverzy. Smutné divadlo, které paní Bertha nejprve ukládá do paměti svého malého fotoaparátu, posléze své pocity z míst, kde sama často pomáhá nakládat sutiny, přenáší na plátno. Ty obrazy však už nejsou šedavě zoufalé jako fotografie, ale plné barev. „Bylo to drásavé, když jsme museli bořit, ale pak jsem našla smysl. Pochopila jsem, že tohle musíme podstoupit, aby mohlo vzniknout něco nového. Nemaluju konec, ale začátek.“

Když to říká, hoří. Tahle elegantní dáma nepopírá, že ji bitva, kterou se svým mužem musela podstoupit, pohltila. Ba co víc, že je jí vlastní. „Ve Švýcarsku je vše vybojováno, hotovo. Tady, v Čechách, denně svádíme zápasy, které si Švýcaři nedovedou představit, ale zároveň měníme věci, o nichž by si ani netroufli uvažovat.“

Neubráním se, musím pochybovat: Vážně si myslíte, že dnes už chápete, co se v téhle zemi v oněch komunistických letech skutečně stalo? Moje otázka se chvíli třepotá v prostoru mezi námi. Pak se paní Bertha usměje: „Všechno to zlé bylo k něčemu velmi dobré. Muselo to tak být, abychom pochopili, abychom si vážili, abychom věděli.“ ■

Hodkov

Bertha Safarik (*1946)

- Narodila se v Ruisu, ve švýcarském kantonu Graubünden. Rodina se později přestěhovala do kantonu Zug, kde Bertha vystudovala pedagogický seminář. V Basileji byla přijata na uměleckou vysokou školu – Hochschule für Gestaltung, obdobu pražské akademie. Potom se živila vyučováním, cestovala a hrála ve filmech svého muže, režiséra a českého exulanta Bernarda Šafařka, malovat ale nikdy nepřestala.
- Od roku 1990 Šafařkovi často pobývají na Kutnohorsku, v místech, která vlastní po předcích, a pokoušejí se tamní hospodářství zvelebit.

Výstava je otevřena od 22. 3. do 30. 4. v galerii WALD Press, Španělská 10, Praha 2